

Riešenie je na dosah ruky, my čakáme

Každý štát, ktorý je členom Európskej únie, má povinne platnú „úniijnú“ legislatívu a potom tú „vlastnú“, národnú. V praxi však vidíme veľké rozdiely medzi týmito legislatívami a nakoniec aj medzi reálnym výsledkom hospodárenia štátu.

Nie, akokoľvek sa snažíme, nevieme sa vyrovnávať niekoľko násobne vyšším dotáciám, ktoré majú staré členské štáty s výrazne vyššími rozpočtami. Ale aj tak to nemôžeme vzdať, poznáme predsa asi všetci slávny boj Dávida a Goliáša. Staré štáty EÚ využívajú legislatívu vo svoj prospech, a to by sme mali urobiť aj my. Vďaka legislatíve (alebo s jej pomocou) môžeme totiž nastaviť vhodné prostredie pre našich poľnohospodárov či potravinárov (pravdaže aj pre iné odvetvia, ktoré chceme na našom území rozvíjať).

Povinnosť zaplatiť najmenej výrobné náklady

Ako členka Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru využívam možnosti diskusie s kolegami z iných štátov. Jednou z tém, ktorá bola na našich zasadnutiach prerokovávaná, boli takzvané nekalé obchodné prakti-

ky. Poďme sa teda pozrieť, ako sa pripravilo Španielsko na dodávateľské reťazce, teda na vzťah prvovýroba, spracovanie a obchod.

Staré členské štáty majú platnú legislatívu na riešenie obchodných praktík. Práve nerovnováha medzi dodávateľmi a odberateľmi poľnohospodárskych a potravinárskych produktov „ženie“ ceny neúmerne vysoko pre nás spotrebiteľov. Nerovnováha spôsobuje takzvané nekalé obchodné praktiky, sú známe rôzne praktiky z praxe, keď prebiehajú akciové zľavy na potraviny, neplatí ich však obchodník, ale práve dodávateľ. Alebo sú to rôzne reklamné, letákové akcie a podobne, kedy za to, že poľnohospodár či potravinár predáva svoju produkciu lacnejšie, ešte platí za reklamu (a zákazník si často myslí, že tieto akcie idú na „konto“ práve maloobchodu. Ale poďme sa pozrieť na to, ako rieši túto situáciu Španielsko.

Španielsko (podobne však aj Francúzsko, Nemecko, Taliansko a ďalšie štáty) zapracovalo do svojej legislatívy smernicu Európskeho parlamentu a rady (EÚ) č. 2019/633 zo 17. apríla 2019 o nekalých obchodných praktikách medzi podnikmi v poľnohospodárskom a potravinárskom

reťazci. Španieli sú priekopníkmi v regulácii obchodných praktík, asi to súvisí aj s ich históriou, keď podnikali plavby a vyhľadávali nové trhy a obchodovali s mnohými komoditami. Do už platnej legislatívy Španielsko zavádza smernicu, ale čo je dôležité, dostáva sa do zákona povinnosť zaplatiť dodávateľovi cenu, ktorá sa rovná jeho výrobným nákladom, prípadne je cena vyššia ako sú výrobné náklady. Výrobné náklady sú zároveň základom pri rokovaniach o písomných zmluvách a sú aj súčasťou zmlúv. Legislatíva tak prvýkrát stanovuje ceny a navrhuje spôsob riešenia prípadných sporov. Ak by cena nebola stanovená v súlade so zákonom, stáva sa zmluva neplatnou. Nová legislatíva zakazuje „predaj so stratou“ a tiež reklamu, ktorá uvádza nás spotrebiteľov do omylu. Malý zákon a tak veľký rozsah a pomoc pre tých, ktorí sú najslabší. Predajom so stratou sa rozumie predaj, keď maloobchod nakúpi určitý tovar, ale nám spotrebiteľom ho chce predaj za nižšiu cenu, ako bola jeho pôvodná nákupná cena. Mnohí si povedia, veď je to v poriadku, dostanem potraviny lacnejšie. Nie je to však tak, v prípade rozdielu sa z tejto časti neodvážda daň, a tak štátny rozpočet

(teda my všetci) prichádza o financie. Po prvýkrát sa zákon začína uplatňovať aj v prípade stravovacích zariadení, či hotelov, je tu však stanovený minimálny obrat (ide o veľké subjekty s obratom cca 10 mil. až 50 mil. eur).

Kto bude všetky tieto informácie zisťovať a kontrolovať? V Španielsku je to Úrad pre informácie a kontrolu potravín, ktorý bude kontrolovať dodržiavanie zákona. Okrem tohto úradu existuje Stredisko pre sledovanie potravinového reťazca, ktoré bude vypracovávať správy o tvorbe cien, aktualizovať indexy a náklady na výrobu potravín, podporovať štúdie o inováciách. Čo týmto prístupom získalo Španielsko a ďalšie staré štáty EÚ? Nuž v prvom rade je to podpora svojich poľnohospodárov a potravinárov, ale aj stabilita štátneho rozpočtu. Obchod sa tentokrát musí prispôbiť, bez prvovýroby totiž nebude ani spracovanie. Španieli vedia, čo robia. Vysoká nezamestnanosť mladých ľudí ich núti myslieť dopredu.

Nemôžeme byť spokojní

Poľnohospodárom dnes, podobne ako aj nám, bežným občanom, prudko rastú náklady. Skutočne sa

v priebehu mesiaca menia ceny a prudko rastú a žiadny poľnohospodár či spracovateľ nedokáže tak promptne reagovať na tieto prudké nárasty. Keď rastú ceny v obchodoch, je potrebné si uvedomiť, že z nárastu cien sa k tým základným, ktorí dodávajú suroviny či tovar, dostáva minimum.

Podľa toho, ako budeme mať doma nastavený systém, prežijú poľnohospodári a domáci potravinári. Ak sa nám to nepodarí, tak budeme nielen na väčšine, ale na všetkých výrobkoch z mäsa čítať, vyrobené na Slovensku, pôvod zložky EÚ (alebo tretie štáty). Nezabúdajme však na kvalitu, ktorú nie vždy hodnotíme, bravčové mäso z našich chovov je úplne iné ako to dovážané. Naše je čerstvé, dovážané má niekoľko dní, naše drží vodu, to dovážané vodu púšťa (mnohí mäsiari sa sťažujú, že na druhý deň je pod dovážaným mäsom veľa vody), ale hlavne, to dovážané nedáva prácu našim, ale im ju berie.

Pohľad na výbore je teda odlišný. Vidím, že kolegovia zo Španielska, Francúzska, Talianska, či ďalších štátov sú spokojní, my však nemôžeme byť.

Mgr. Ing. J. DUBRAVSKÁ, PhD.
členka EHSV za Českú republiku,
nominovaná Agrárnou komorou ČR

Byrokracia riadiaceho orgánu šikanuje žiadateľov

Miestnym akčným skupinám (MAS) na celom Slovensku sa hromadia negatívne skúsenosti so spôsobom kontroly verejných obstarávaní žiadateľov, ktoré už raz kontrolovali práve MAS.

Národná sieť miestnych akčných skupín Slovenskej republiky (NS MAS SR) žiada ministerku Veroniku Remišovú o razantné riešenie situácie na Oddelení kontroly verejných obstarávaní na Riadiacom orgáne pre Integrovaný regionálny operačný program (IROP). Napriek tomu, že pri projektoch predkladaných prostredníctvom MAS spravidla ide o zákazky s nízkou hodnotou, kontrola verejných obstarávaní je neprimerane byrokratická, prísna a časovo neúmerne zdĺhavá. „Žiadame pani ministerku o riešenie situácie. Ministerstvo verejne prezentuje znižovanie byrokratickej záťaže pri čerpaní eurofondov, ale v realite sa stretávame presne s opačným prístupom,“ vyzýva predseda Národnej siete MAS Štefan Škultéty.

Päť mesiacov namiesto 15 dní

„Kontrolóri pristupujú ku kontrolám akoby išlo o podlimitné zákazky. Udeľujú žiadateľom sankcie za pochybenia, ktoré v zmysle

Kontrolóri udeľujú žiadateľom sankcie za pochybenia, ktoré v zmysle zákona o verejnom obstarávaní nie sú pochybením.

zákona o verejnom obstarávaní nie sú pochybením. Ide totiž o zákazky s hodnotou, pri ktorých zákon o verejnom obstarávaní (VO) neurčuje striktné legislatívne pravidlá,“ konkretizuje podpredseda NS MAS Peter Nemček. Kontroly verejného obstarávania sú neúnosne dlhé, priemerná dĺžka kontroly presahuje päť mesiacov.

Národná sieť MAS pripomína, že podľa Jednotnej príručky pre žiadateľov/prijímateľov k procesu a kontrole verejného obstarávania, je lehota na výkon finančnej kontroly zákaziek s nízkou hodnotou stanovená na 15 pracovných dní. Pri súčasných kontrolných postupoch trvá jedno obsta-

ravanie za približne 30 tisíc eur jednému zamestnancovi takmer 30 kalendárnych dní. Znamená to, že oddelenie kontroly VO skontroluje za mesiac len sedem verejných obstarávaní. Aj z tohto dôvodu oddelenie vybavilo k 1. máju 2022 zatiaľ len 23 zo 168 predložených žiadostí o kontrolu verejného obstarávania, pričom žiadosti pribúdajú a budú pribúdať čoraz rýchlejšie. Implementácia stratégií CLLD (miestny rozvoj vedený komunitou) prostredníctvom predkladania a následného schvaľovania projektov na MAS sa totiž v spolupráci s Odborom CLLD po rokoch konečne naplno rozbehla, avšak umelo vytvárané byrokratické prekážky môžu tento rozbeh úplne zastaviť.

Sankcie pre 95 % žiadateľov. Šikana?

Až 95 % žiadateľov prostredníctvom miestnych akčných skupín dostáva zo strany daného oddelenia sankcie, hoci ide o zákazky s nízkou hodnotou. Štefan Škultéty tento stav nepovažuje za normálny: „Mnohé MAS to vnímajú ako zámernú šikanu zo strany riadiaceho orgánu s cieľom zničiť nástroj CLLD a miestne akčné skupiny, aby sa európske financie opäť rozdeľovali centrálné, čo je v príkrom rozpore s princípom subsi-

diarity, ku ktorému sa Slovensko verejne prihlásilo.“

Miestne akčné skupiny majú záujem riešiť situáciu, no ako upozorňuje Peter Nemček, po zaslaní výzvy na doplnenie sa márne snažia spojiť s kontrolórmí oddelenia kontroly VO: „Zámerné odmietajú komunikovať, čo zbytočne zvyšuje chybovosť doplnenia kontrolovaného verejného obstarávania a spôsobuje prieťahy v procese kontroly i celkovej implementácii CLLD.“

Aktuálnu situáciu komentuje Štefan Škultéty: „Kontrolóri verejného obstarávania zrejme celkovo nepochopili svoju úlohu v štátnej správe, ani to, že sú tu pre ľudí, respektíve žiadateľov. Takýmto spôsobom vážne ohrozujú čerpanie finančných prostriedkov vyčlenených v súčasnom programovom období na prioritnú os 5 v IROP.“

Cielená likvidácia MAS a CLLD na Slovensku?

Štefan Škultéty upozorňuje, že Národná sieť MAS situáciu doteraz vnímala ako nezmyselné plytvanie ľudských zdrojov, ale začína meniť názor: „Medzi primátormi, starostami, projektovými manažermi a ďalšími aktérmi z vidieka čoraz viac prevláda názor, že je to cieľená aktivita zlikvidovať MAS a nástroj CLLD. Žiadame

o zmenu prístupu kontrolórov oddelenia kontroly VO k týmto kontrolám s cieľom urýchliť proces implementácie a čerpania finančných prostriedkov. Nám všetkým by malo ísť o spoločný cieľ, ktorým je efektívny rozvoj regiónov a využiť na to pridelené finančné prostriedky z EÚ.“

Postupy Riadiaceho orgánu IROP sú vo vážnom rozpore s deklarovanou snahou ministerstva a vlády SR zjednodušiť implementáciu programov z fondov EÚ a v súčasnom období (2014 - 2020) aj výrazne urýchliť nedostatočné čerpanie zdrojov. Národná sieť miestnych akčných skupín SR dlhodobo upozorňuje na byrokratické problémy s implementáciou CLLD a nepripravenosť riadiacich orgánov a riadiacej dokumentácie. Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR ignoruje v Európe osvedčený prístup LEADER a nástroj CLLD. „Odmietame niešť zodpovednosť za tento stav. Je šokujúce, že ide o úplne opačný prístup, ako by žiadatelia očakávali vzhľadom na verejne deklarované kroky na znižovanie byrokratickej záťaže,“ uzatvára predseda Národnej siete MAS SR, ktorá združuje 67 miestnych akčných skupín na Slovensku.

VERONIKA FITZKOVÁ
NS MAS SR
FOTO – PEXELS

pranostika

Keď prší na Víta, sú skazené žitá.

zrkadlo 168 hodín

■ Podľa SPPK priemerná mesačná mzda v potravinárskom priemysle SR v 1. štvrťroku 2022 dosiahla úroveň 1 158 eur, čo predstavuje zvýšenie o 88 eur oproti sledovanému obdobiu v roku 2021. Medziročný pokles priemernej mesačnej mzdy sa neevidoval v žiadnom výrobnom odbore.

Viac ako priemernú mesačnú mzdu v potravinárskom priemysle v 1. štvrťroku 2022 dosiahli zamestnanci vo výrobe piva a sladu, a to 1 778 eur, v odbore stáčania prírodných minerálnych vôd a výrobe nealko nápojov 1 494 eur, vo výrobe kakaa, čokolády a cukrovíniek 1 379 eur, vo výrobe ostatných potravinárskych výrobkov 1 296 eur, v odvetví úpravy a spracovania mlieka 1 226 eur, vo výrobe hotových krmív 1 225 eur, vo výrobe trvanlivých pekárskeho výrobkov 1 201 eur a vo výrobe hroznového vína 1 162 eur. Najnižšia priemerná mesačná mzda bola pri výrobe pekárskeho výrobkov vrátane cukrárskeho výrobkov okrem trvanlivých výrobkov vo výške 893 eur.

(tasr)

■ Invázia ruskej armády na Ukrajinu zastavila vývoz obilí cez Čierne more. Na trhu je ho tak nedostatok a ceny prudko stúpajú, čo predstavuje hrozbu pre globálnu potravinovú bezpečnosť. Kyjev tvrdí, že na území, ktoré má pod kontrolou, je uskladnených približne 30 miliónov ton obilí. Tie sa teraz snaží vyvážať po železnici, cestách a riekach. Kyjev rokuje s pobaltskými štátmi o vytvorení tretieho koridoru na vývoz potravín, uviedol námestník ukrajinského ministra zahraničných vecí Dmytro Senik. „Tieto trasy nie sú dokonalé, keďže vytvárajú určité prekážky, ale robíme všetko, čo je v našich silách, aby sme ich rozvinuli,“ povedal. Ukrajinské železnice majú trate s iným rozchodom koľají, takže sa obilie musí prekladať do iných vlakov na hraniciach, kde nie je veľa prepravných alebo skladovacích zariadení. Export obilí cez Rumunsko zahŕňa prepravu po železnici do prístavov na rieke Dunaj a jeho naloženie na člny, ktorého ho dopravujú do čiernomorského prístavu Konstanca, čo je zložitý a nákladný proces.

Moskva popiera, že by zasiahla civilné a poľnohospodárske ciele. Za pokles exportu potravín a rast globálnych cien viní západné sankcie proti Rusku a námorné míny inštalované Ukrajinou.

(tasr)